

**Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen**

Vad innebär lycka för arbetslösa i orten Bengtsfors ?

Författare: Sarah Eriksson

Uppsats SOCK 01, 61-90p

Vårterminen 2008

Handledare: Birgitta Ericson

Abstract

Författare: Sarah Eriksson

Titel: "Vad innebär Lycka för orten Bengtsfors arbetslösa"

Uppsats SOCK01 61-90p

Handledare: Birgitta Ericson

Sociologiska institutionen, vårterminen 2008

Vad innebär lycka för de arbetslösa boende på orten Bengtsfors som under många års tid kantats av negativa händelser i form av nedläggningar av industrier? Hur ser livet ut för dessa människor, vilka förändringar i vardagen sker när man förlorar sitt arbete? Kan dessa individer känna lycka och uppnå lyckoeffekter under andra förhållanden, utan ett arbete? Syftet med denna uppsats är att få en inblick i hur arbetslösa individer på en nedläggningsdrabbad ort ser på sitt liv, sin lycka och sin framtidstro. Upplevs lyckan annorlunda beroende på kön, ålder, utbildning eller familjesituation?

Jag kommer att diskutera begreppen arbetslöshet, motivation, tillfredställelse, identitet och lycka utifrån de utvalda intervjupersonernas vardag och utifrån Abraham Maslows motivations- och behovsteori, Anthony Giddens teorier om identitet, tillfredställelseteorin, den affektiva teorin samt hybridteorin.

Sammanfattningsvis visar min undersökning på att kön och ålder inte har någon betydelse för en persons lycka och tillfredställelse. Utbildning och civilstånd visade sig ha betydelse för lycka och tillfredställelse men det verkar vara grundinställningen till själva livet som är den avgörande faktorn. Att ha möjlighet att se förbi sin arbetslöshet. Att känna att man har en betydelsefull identitet genom meningsfulla aktiviteter på fritiden, se glädjeämnen i till exempel sin familj och vänner. Detta verkar vara det bästa receptet för att skapa sin egen lycka och tillfredställelse.

Nyckelord: Lycka, arbetslöshet, motivation, identitet, behov och tillfredställelse

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
2. Bakgrund.....	5
3. Syfte/Problemformulering.....	6
4. Metod	6
5. Teori.....	8
5.1 Identitet enligt Giddens.....	8
5.2 Tillfredställelseteorin.....	9
5.3 Affektiva teorier om lycka.....	9
5.4 Hybridteorin	10
5.5 Behovsteorin enligt Maslow.....	11
6 Resultat och Analys.....	13
6.1 Arbetslöshet.....	15
6.2 Lycka.....	18
6.3 Identitet.....	19
6.4 Behov.....	20
6.5 Motivation.....	22
6.6 Tillfredställelse.....	23
7 Slutsats och analys.....	26
8 Innehållsförteckning	28

Bilaga:

1. Intervjuguide

1 Inledning

Jag har valt att göra en undersökning om vad lycka innebär för orten Bengtsfors arbetslösa i åldrarna 25- 50 år. Eftersom jag själv bor i Bengtsfors har jag inblick i hur samhället har förändrats de tio senaste åren. Bengtsfors har satt sitt namn på kartan med nedläggning efter nedläggning av industrier. Bengtsfors var ett industrisamhälle men är det inte längre. Detta gör att många av dem som idag är arbetslösa har arbetat på en industri hela sitt liv med endast grundskoleutbildning i bagaget. Vad finns det för framtid för dessa människor, hur ser de på sitt liv, sin lycka och sin framtidstro? Vad är det som ger denna grupp av individer lyckoeffekter som uppväger tillvaron som arbetslös.

Enligt filosofen Bengt Brulde finns det tre huvudteorier om lycka. Det är tillfredställelseteorin, den affektiva teorin och slutligen hybridteorin.

De två andra teorierna som jag har med i mitt arbete är Maslows behovsteorier och Anthony Giddens teori om identitet. Dessa teorier knyts an till mina intervjuer med de arbetssökande personerna i min undersökning.

2 Bakgrund

Bengtsfors är en liten ort i landskapet Dalsland som har cirka: 3600 invånare. Bengtsfors har varit en typisk industriort men på senare tid har nedläggning efter nedläggning drabbat orten. Det hårdaste slaget mot Bengtsfors var nedläggningen 1999 av företaget Lear Corporation som sysslade med bilsättestillverkning och 800 personer blev arbetslösa. Det har varit många svåra år för Bengtsfors som nu måste gå från brukssamhälle till att bli något annat.

Efter tuffa år börjar siffrorna för arbetslöshet att peka åt rätt håll visar Bengtsfors kommuns senaste mätning av arbetslösheten. Sedan i december 2006 fram till maj 2007 har den öppna arbetslösheten minskat från 5,8 % till 3,6 %. Andelen personer i åtgärder har minskat från 3,2 % till 1,3 %. Räknat i antal personer var det totalt 247 personer färre som saknade arbete i maj än i december.

Tidningen Aftonbladet har följt orten Bengtsfors sedan fyra år tillbaka. Enligt deras undersökningar menar de att någonting har hänt i Bengtsfors. Förra året var arbetslösheten hög och det var mycket prat om gamla tider. Nu är det annorlunda. Ett utvecklingscenter invigs och inte mycket sägs om hur det var tidigare. Dessutom sjunker arbetslösheten (Kadhammar 2007).

Enligt Kadhammars syn på Bengtsfors verkar allt vara frid och fröjd men antagligen inte för den som är arbetslös. Den nya regeringen införde krav och sparåtgärder på såväl arbetsförmedlingar som de arbetssökande. Efter 300 dagars arbetslöshet sänks ersättningen till 65 % och du ska söka arbete inom hela landet.

3 Syfte och problemformulering

Syftet med denna uppsats är att få en inblick i hur arbetslösa individer på en nedläggningsdrabbad ort ser på sitt liv, sin lycka och sin framtidstro. Upplevs lyckan annorlunda beroende på kön, ålder, utbildning eller familjesituation?

Jag kommer att diskutera begreppen arbetslöshet, motivation, tillfredsställelse, identitet och lycka utifrån de utvalda intervjupersonernas vardag.

Min problemformulering är: Vad innebär lycka för orten Bengtsfors arbetslösa i ålder 25-50 år?

4 Metod

Efter att jag har uppmärksammat att lyckoforskningen blir allt större och att jag tycker att det är ett mycket intressant ämne valde jag att undersöka detta ämne i min uppsats. Den mesta forskningen sker inom psykologi och sociologi men det blir även allt fler ekonomer som forskar om lycka

Undersökningen i uppsatsen genomfördes med kvalitativ metod. Jag genomförde åtta stycken djupintervjuer och med en intervjuguide av den delvis strukturerade intervjuformen. En intervjuguide är inte ett frågeformulär, utan en lista över teman och generella frågor som tas upp underintervjuns gång (Johannessen & Tufte 2003). Efter att jag genomfört mina intervjuer organiserade jag dessa i teman. Temana valdes ut från de forskningsfrågor som undersökningen ska belysa.

Orsaken till att jag valde kvalitativ metod var dels för att jag själv ansåg att den metoden passade bra för min uppsats. Genom att man får tid att sätta sig ner med intervjupersonen och få fram så mycket information som möjligt. Inte minst genom undertexter och att det är intervjupersonens egna uppfattningar och upplevelser som ska framkomma. Denna undersökning skulle även vara lämpad att använda genom kvantitativ metod och en enkätundersökning. Anledningen till att jag inte valde att utföra en enkätundersökning var att jag ansåg att det skulle bli opersonliga svar, att jag inte skulle kunna läsa in kroppsspråk, läsa mellan raderna och få en helhetsbild av intervjupersonernas åsikter. Jag tog även i beaktande Bruldes uttalande om att tidigare forskning visar att när man använder sig av enkäter i forskning om lycka blir de ofta missvisande.

Att jag valde den delvis strukturerade intervjuformen hade jag klart för mig redan på ett tidigt stadium. Detta för att utröna så mycket information som möjligt från respondenterna och försöka få en dialog.

För att kunna genomföra undersökningen tog jag kontakt med arbetsförmedlingen i Bengtsfors och berättade om mina uppsatsplaner angående arbetslösa i relation till lycka. Jag frågade om tillstånd att utföra min undersökning och bad om hjälp att få komma i kontakt med ett antal arbetslösa på orten som var villiga att ställa upp på en intervju.

Jag fick ihop åtta slumpvis utvalda arbetslösa personer i åldrarna 25 till 50 år som är bosatta på orten. Det var ungefär det antal jag hade tänkt mig för att kunna få ett bra underlag i undersökningen. Jag fick använda mig av ett ostört rum på arbetsförmedlingen där jag intervjuade mina respondenter. Jag togs emot positivt av intervjupersonerna som verkade tycka att undersökning var bra och relevant. De menade att de var en utsatt grupp i samhället som gärna berättade om sina åsikter. Jag bandade samtliga intervjuer varav ingen av intervjupersonerna motsatte sig till det för att jag sedan i lugn och ro skulle kunna skriva ut och analysera dem i relation till de teorier jag valt för undersökningen. Intervjucitaten i uppsatsen är något redigerade men ändå med respondenternas egna ord, detta för att på så sätt få en mer flytande text.

5 Teorier

I teoriavsnittet som följer nedan kommer följande teorier att förklaras: Identitetsbegreppet enligt Anthony Giddens och behovsteorien enligt Abraham Maslow. Även tre huvudteorier om lyckans natur kommer att förklaras nedan och det är: Tillfredsställelseteorin och olika versioner av den affektiva teorin och slutligen hybridteorin. Dessa tre teorier refereras genom Bengt Brulde som är docent i praktisk filosofi vid Göteborgs Universitet och verksam som lektor både vid Filosofiska institutionen, Göteborgs Universitet och vid institutionen för omvårdnad, hälsa och kultur. Brulde forskar även om lycka och lidande.

5.1 Identitet enligt Anthony Giddens

I det senmoderna samhället har det reflexiva utformandet av kroppen blivit en alltmer central del av jag identiteten (Giddens 1996). Enligt Giddens har kroppen och olika typer av utsmyckningar av denna troligtvis alltid i mer eller mindre stor utsträckning använts för att uttrycka individualitet, men i det senmoderna samhället har stil, smak och mode mer och mer frigjorts från olika former och sociala bestämmelser och i stället kommit att associeras med individualitet och val av olika livsstilar. Detta innebär enligt Giddens inte att självet eller människors kroppsuppfattning har fragmenterats eller decentrerats utan snarare att det är nödvändigt att ständigt integrera olika upplevelser och stilar i den biografiska berättelsen om självet och att skapa en någorlunda sammanhållen identitet.

I det senmoderna samhället blir det allt viktigare för individen att välja livsstil och själv utforma sina livsplaner. En livsstil kan inkorporeras i en specifik jagidentitet (Giddens 1996). Enligt Giddens väljer individen i viss utsträckning sin livsstil, men detta innebär inte att faktorer som kön, klass, status och etnicitet är betydelselösa, snarare att man måste relatera dem till de ökade valmöjligheterna som kännetecknar den posttraditionella sociala terrängen. Olika livsstilar utvecklas oftast i olika typer av miljöer (Giddens 1996) Livsstilar är på ett komplext sätt knutna till det differentierade tidsrummet (Giddens 1996). Giddens talar bl a om olika livsstilsektorer. En viss livstidssektor kan t.ex. inkludera de aktiviteter som enbart utförs under helger eller vissa kvällar under veckan

Enligt Bengt Brulde finns det tre huvudteorier om lyckans natur och det är: Tillfredställelseteorin och olika versioner av den Affektiva teorin och slutligen Hybridteorin. Jag kommer att förklara dessa något invecklade teorier i stora drag nedan.

5.2 Tillfredställelseteorin

Lycka uppfattas ibland som livstillfredställelse (Brulde 2007). Enligt denna tanke är en person lycklig om hon har en positiv attityd till det egna livet som helhet, om hon är nöjd eller tillfreds med sitt liv, om hon värderar sitt liv positivt (Brulde 2007). Denna positiva värdering eller attityd ska vidare betraktas som ett rent kognitivt mentalt tillstånd. Ett tillstånd som inte får förväxlas med det affektiva tillstånd som ibland går under benämningen tillfredställelse i vardagligt tal det vill säga att känna sig tillfredställd (Brulde 2007). Hur personen mår eller känner sig är enligt detta synsätt inget som ingår i hennes lycka det vill säga lyckan anses inte ha någon affektiv komponent (Brulde 2007).

Brulde menar att det är viktigt att se att subjektets positiva värdering av det egna livet inte måste vara grundad i sanna föreställningar, utan att det är fullt tillräckligt att subjektet tror att hennes liv gestaltar sig som hon önskar. Ju mindre klyftan är mellan det liv en person vill ha och det liv hon tror att hon har, desto lyckligare är hon i denna mening (Brulde 2007). Att vara fullständigt tillfredsställd med sitt liv är detsamma som att inte vilja ändra på någonting, att livet som man själv upplever det är exakt så som man vill ha det. Kanske är det också nödvändigt för fullständig tillfredställelse att personen tror att detta tillstånd kommer att bestå (Brulde 2007)

5.3 Affektiva teorier om lycka

Enligt den affektiva teorin om lyckans natur är lycka detsamma som en känsla av välbefinnande (Brulde 2007). Att vara lycklig är att må bra, att känna sig glad, tillfreds eller upprymd. Enligt detta synsätt är lycka ett rent affektivt tillstånd det vill säga lyckan har ingen kognitiv komponent, och hur en person värderar sitt liv ingår inte begreppsligt i hennes lycka (Brulde 2007). Det finns olika teorier om hur den relevanta känslan av subjektivt välbefinnande upplevs, vilken form av välbefinnande det rör sig om. I stort sett alla affektiva färgade lyckobegrepp som finns är av slaget momentana affektiva tillstånd (Brulde 2007). Det finns åtminstone fyra lyckobegrepp av denna typ, nämligen lycka som en positiv eller en hög hedonisk nivå (att må bra på det hela taget), lycka som en behaglig sinnesstämning, lycka som

sinnesfrid, samt lycka som euforiskt rus (Brulde 2007). Hedonisk nivå kommer ursprungligen från hedonismen som betyder njutning. I psykologisk synvinkel hävdar man att människor alltid strävar efter att uppnå lust och att undgå olust samt att denna strävan är människans handlingsmotiv. Genom etisk synvinkel anser man att njutning är det enda som bör eftersträvas, att lusten är det enda goda. Enligt Brulde är det mest intressanta av dessa fyra lyckobegrepp lycka som positiv hedonisk nivå. Vilken hedonisk nivå vi ligger på är viktigt för oss, det är denna form av momentan affektiv lycka som är mest värdefull för oss. Det är därför denna typ av affektiv lycka som både filosofer och lyckoforskare primärt har intresserat sig för (Brulde 2007). Huvudskälet till att de tre övriga lyckobegreppen är mindre viktiga är att de endast refererar till vissa behagliga känslor bland andra det vill säga att de endast urskiljer vissa begränsade former av subjektivt välbefinnande (Brulde 2007). Ett annat skäl är att medan vi tänks ligga på en eller annan hedonisk nivå hela tiden, så rör det sig i fallen lyckorus eller sinnesfrid om relativt ovanliga och tillfälliga mentala tillstånd som inte har någon central plats i våra liv (Brulde 2007).

5.4 Hybridteorin

Enligt hybridteorin bör lyckan betraktas som en kombination mellan livstillfredställelse och subjektivt välbefinnande, det vill säga som ett komplext mentalt tillstånd som består både av en kognitiv och också en affektiv komponent (Brulde 2007). Enligt denna teori är en person lycklig om hon värderar sitt liv positivt och dessutom mår bra, och hon lider (är olycklig) om hon värderar sitt liv negativt och mår dåligt (Brulde 2007). Vilken lyckonivå en person befinner sig på beror alltså på två saker, dels hur tillfredställd eller otillfredsställd hon är med sitt liv, och dels hur bra eller dåligt hon mår (Brulde 2007).

Hybridteorin verkar vara den mest omfattande lyckoteorin så väl bland filosofer som bland empiriska lyckoforskare, antagligen för att man anser att det tillstånd som pekats ut är den mest värdefulla formen av lycka (Brulde 2007).

Alla hybridteoretiker verkar betrakta lyckans kognitiva komponent som identisk med livstillfredställelse som beskrivs i tillfredställelse teorin (Brulde 2007). Det verkar däremot finnas olika åsikter om hur lyckans affektiva komponent är beskaffad det vill säga vilken form av subjektivt välbefinnande en person måste uppleva för att kunna säga sig vara lycklig (Brulde 2007). Vissa beskriver t.ex. lyckans affektiva komponent som en känsla av tillfärdställelse (Brulde 2007). Att en person är affektivt lycklig innebär att hon känner sig tillfreds med sitt liv (Brulde 2007). Andra tänker sig i stället den affektiva lyckan som en

behaglig sinnesstämning då exempelvis en känsla av glädje eller upprymdhet (Brulde 2007). Båda dessa synsätt menar Brulde ligger väl i linje med vardagligt språkbruk och de affektiva tillstånd de fokuserar på är värdefulla.

Brulde menar ändå att det är den hedoniska nivån som är den mest intressanta det vill säga i vilken grad det totala medvetande tillståndet genomsyras av behaglighet (Brulde 2007). Även om en persons hedoniska nivå i hög grad sammanfaller med hennes stämningsläge kan vi inte anta att de två är identiska (Brulde 2007). Hur bra en person mår på det hela taget kan bero på andra saker än i vilken grad hon känner sig glad eller tillfreds, och det finns fler relevanta former av obehag än att känna sig nedstämd eller otillfredsställd eller frustrerad (Brulde 2007).

5.5 Behovsteorier enligt Abraham Maslow

En känd humanistisk psykolog är Abraham Maslow. Han utarbetade behovstrappan, där han fångade in många olika behov (Levander1998).

Enligt Maslow hänger människans behov ihop på ett speciellt sätt (Levander 1998) Levander refererar Maslows behovstrappa genom att först måste de fysiologiska behoven vara tillfredsställda. När man väl fått föda och är mätt blir det behoven på nästa nivå som gör sig påminda. Nu kan man börja planera för framtiden dvs. tillgodose trygghetsbehovet. Först när tryggheten är ordnad aktualiseras kontaktbehovet: man blir intresserad av gemenskap, vänskap och kärlek. Har man allt detta blir behovet av uppskattning viktigt, man vill få respekt och beröm. När även dessa behov är tillfredsställda återstår självförverkligande, man vill förverkliga sina möjligheter.

Maslows behovstrappa:

Första trappsteget: Fysiologiska behov: mat, dryck, andning och sexualitet.

Andra trappsteget: Trygghetsbehov: skydd, säkerhet, och stabilitet.

Tredje trappsteget: Kontaktbehov: gemenskap och kärlek

Fjärde trappsteget: Behov av uppskattning: respekt och uppskattning från andra samt självrespekt

Femte trappsteget: Självförverkligande: behov att utnyttja sina inneboende möjligheter.

Sammanfattningsvis kommer ovanstående teorier belysa aspekter av lycka för de arbetslösa i min undersökning. Giddens teori om identitet kommer att sättas i relation med att man som arbetslös inte får den dagliga aktivitet man rimligen behöver. Ett arbete är oftast också detsamma som status och identitet och man kan som arbetslös uppleva ett personligt misslyckande. Faktorer som klass, kön, status och etnicitet är inte betydelselösa i det här sammanhanget. De tre teorierna om lyckans natur kommer att belysa hur de arbetslösa i undersökningen upplever lycka och vad som tillför dem lyckoeffekter. Maslows behovstrappa kommer att belysas genom att man som arbetslös kan uppleva det svårt att tillgodose sina behov, då man ofrivilligt saknar ett arbete och har svårt att klättra på behovstrappan och nå självförverkligande. Det vore rimligt att tro att man som arbetslös även backar på behovstrappan från att ha varit på det översta trappsteget, där självförverkligande står i fokus för att sedan ramla ner några trappsteg.

6 Resultat och analys

I detta avsnitt kommer de sex begreppen arbetslöshet, identitet, lycka, behov, motivation och tillfredställelse att sättas i relation med lycka och arbetslöshet. Begreppen behov och motivation kommer att belysas med Maslows behovstrappa, identitet kommer att belysas genom Giddens teori om identitet. Begreppen lycka, tillfredställelse och arbetslöshet kommer att belysas med hjälp av de tre lyckoteorierna refererade av Bengt Brulde.

Nedan presenteras de åtta respondenterna som ingår i undersökningen och deras intervju svar redovisas, analyseras samt sätts i perspektiv till de teorier som tidigare förklarats.

Respondent 1: Kön: kvinna

Ålder: 41 år

Utbildning: högskola

Civiltillstånd: ensamstående utan barn

Boende: lägenhet

Tidigare arbete: målare, möbelsnickare

Fritidsintresse: fotografering och promenader

Respondent 2: Kön: kvinna

Ålder: 47år

Utbildning: grundskola

Civiltillstånd: ensamstående utan barn

Boende: lägenhet

Tidigare arbete: maskinoperatör

Fritidsintresse: handarbete

Respondent 3: Kön: kvinna

Ålder: 27 år

Utbildning: gymnasium

Civiltillstånd: ensamstående utan barn

Boende: lägenhet

Tidigare arbete: affärsbiträde

Fritidsintresse: cykling, umgås med vänner, jogging

Respondent 4: Kön: kvinna

Ålder: 33 år

Utbildning: högskoleutbildning

Civiltillstånd: sambo med två barn

Boende: villa

Tidigare arbete: Florist, silversmed, barnskötare, kassabiträde

Fritidsintresse: trädgårdsarbete, måla och teckna, umgås med vänner

Respondent 5: Kön: man

Ålder: 37 år

Utbildning: gymnasium, plattsättningskurs

Civiltillstånd: sambo med ett barn

Boende: villa

Tidigare arbete: industriarbetare, plattsättare

Fritidsintresse: löpning, motorcross

Respondent 6: Kön: kvinna

Ålder: 34år

Utbildning: grundskola

Civiltillstånd: sambo med ett barn

Boende: villa

Tidigare arbete: industri och handel

Fritidsintresse: ridsport

Respondent 7: Kön: man

Ålder: 30 år

Utbildning: gymnasium

Civiltillstånd: sambo med två barn

Boende: villa

Tidigare arbete: industri, datalärare

Fritidsintresse: fotboll, pokerspel

Respondent 8: Kön: man

Ålder: 45 år

Utbildning: högskola

Civiltillstånd: sambo med två barn och ett plus barn

Boende: villa

Tidigare arbete: lärare

Fritidsintresse: fotboll

6.1 Arbetslöshet

Det är som regel viktigt att ha ett arbete. Att vara arbetslös har oftast negativa lyckoeffekter (Brulde, 2007). Arbetslöshet kan leda till såväl depression som självmord.

Habitueringseffekten är dessutom mycket svag på detta område dvs. vi har svårt att anpassa oss till att vara arbetslösa (Brulde, 2007).

I mina intervjuer tycker jag mig kunna se ett mönster baserat på personligheter. Vissa respondenter tror att de snart "får" ett arbete. Att någon kommer och erbjuder dem ett arbete. Dem är inte riktigt beredda att söka och anstränga sig för ett arbete. Å andra sidan kan man se flera andra respondenter som säger att nu har jag de här och de här möjligheterna att skaffa mig ett arbete. Merparten av respondenterna har trots allt en positiv syn på sin situation. De ser en möjlighet med sin arbetslöshet och med det en möjlighet att få göra någonting annat än att exempelvis arbeta på en fabrik.

Samtliga intervjupersoner fick frågorna om vilket yrke de hade innan de blev arbetslösa och om dem trivdes med sitt yrke samt vad de söker för arbete idag.

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

"Jag jobbade som målare under ett halvårstid. Det tyckte jag var lärorikt och en merit att ha med på vägen så att säga. Jag trivdes bra men jag kunde inte få ett fast jobb vilket är vad jag strävar efter som jag är utbildad möbelsnickare så det är det jag vill jobba med, men det är lättare sagt än gjort. Det är svårt att hitta ett jobb, ändå är jag beredd att flytta"

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning 4 års arbetslöshet:

”Jag har jobbat på fabrik hela mitt liv sen jag slutade skolan. Jag har varit arbetslös allt sedan fabriken la ner här. Jag trivdes så bra på mitt arbete det var tryggt och bra, nu känns det som det inte finns någonting här för mig längre”

Man 37 år, gymnasieutbildning, 2 månaders arbetslöshet:

”Jag har jobbat på en industri sedan jag gick ur gymnasiet. När fabriken lades ner för några år sedan så gick jag en kurs i plattsättning och har jobbat lite av och till som plattsättare men det är svårt att få fast jobb här i Bengtsfors. Nu ska jag söka jobb i Norge och förhoppningsvis få jobb där”

Jag kan utröna ur mitt material att merparten av de arbetssökande respondenterna förknippar en positiv syn på framtiden med att de ser en ljus framtid med möjlighet att utvecklas i annat yrke. Jag kan dock se avvikare av respondenterna som inte alls ser möjligheter i sin situation som arbetslösa. En lågutbildad ensamstående individ har begränsade förutsättningar att se möjligheter till att gå vidare i sitt liv och se en ljus framtid och därmed också lycka. Detta stämmer väl överens med Maslows behovstrappa genom att det är svårt för de arbetslösa att få sina behov tillfredställda i form av självförverkligande och självrespekt. Nästan alla av respondenterna verkade oavsett ålder, kön, utbildning och civilstånd ha en någorlunda positiv syn på framtiden och att finna ett arbete inom en snar framtid.

På frågan om det är någon skillnad på fritiden som arbetslös mot när du var yrkesverksam svarade respondenterna:

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

”Nu när jag är arbetslös tycker jag att jag har svårt att hålla i gång mig själv eftersom jag inte har så många fritidsintressen. När jag jobbar tycker jag att jag har för lite fritid, det är svårt att hitta en balans på något sätt”

Kvinna 27 år, gymnasieutbildning, 6 månaders arbetslöshet:

”Ja, jag tycker att nu är nästan hela dagen fritid, jag får ingenting gjort nu, Jag gjorde mycket mer när jag hade ett jobb. Jag tror att jag behöver rutiner och veta att jag har ett jobb att gå till”

Man 30 år, gymnasieutbildning, 8 månaders arbetslöshet:

”Ja, jag orkar mer när jag slipper arbeta ihjäl mig, men det klart att jag behöver ett jobb för ekonomins skull annars har jag inga problem att sysselsätta mig. Jag har många fritidsaktiviteter”

De flesta respondenterna i min undersökning verkar tycka att det är svårt att få en meningsfull vardag som arbetslösa. De anser att Dagarna ”flyter ihop” Många önskar struktur med ett jobb att gå till och en meningsfull fritid. Kvalitetstiden visar sig vara mer markant när man har ett jobb och där tiden är mer strukturerad än som arbetslös då du själv har möjlighet att välja när du utför alla ”måsten” i vardagen. De flesta av respondenterna upplever jag behöver balans mellan arbete och fritid för att uppnå tillfredställelse i vardagen. De verkar behöva en strukturerad vardag med rutiner, det vill säga ett arbete att gå till och en meningsfull fritid. I mitt material kan jag se det som Brulde beskriver som en minoritet, de som mår bättre som arbetslösa än när de är i arbete, antagligen därför att de har en intressant fritid (Brulde, 2007). Brulde förklarar arbetslöshetens negativa lyckoeffekter med att de flesta av oss vill arbeta och att denna önskan blir frustrerande om man saknar ett arbete. Vidare är den viktigaste faktorn enligt Brulde att man får sämre ekonomi som arbetslös. Som arbetslös går man även miste om det sociala sammanhang som arbetsplatsen och arbetskamraterna innebär. (Brulde, 2007) Det är viktigt att ha en fri tid som man själv kan välja hur man vill använda. Att inte ha en fri tid alls är en källa till olycka (Brulde, 2007). Många arbetslösa har också svårigheter med att strukturera sin tid (Brulde, 2007). Det kan vara svårt att veta var man ska göra av sin tid och risken att bli uttråkad är större (Brulde, 2007). Som arbetslös har man inte heller samma möjligheter att använda sina färdigheter och förmågor och det är lätt att man hamnar på en för låg aktivitetsnivå. (Brulde, 2007) I det här temat kan vi se att civilstånd har betydelse när det gäller skillnaden på fritiden som arbetslös mot när respondenten var yrkesverksam. De respondenter med familj verkar ha en mer strukturerad vardag trots sin arbetslöshet emotsats till dem som är ensamstående. Ålder, utbildning eller kön verkade inte ha någon betydelse.

6.2 Lycka

Samtliga respondenter fick frågan om vad fritiden och att ha ett arbete betyder för deras välbefinnande, och därmed deras lyckokänsla

Kvinna 33 år, högskoleutbildning, 2 månaders arbetslöshet:

”Det betyder så mycket att ha ett jobb man trivs med och en fritid som är meningsfull, utan det är det nog svårt att må bra”

Kvinna 34 år, grundskoleutbildning 1 års arbetslöshet:

”Jag behöver ha ett arbete för att känna mig betydelsefull och att jag är någon. Det är viktigt för mig att tjäna pengar annars blir inte fritiden heller betydelsefull”

Man 45 år, högskoleutbildning, 1 månads arbetslöshet:

”Min fritid betyder så mycket för mig. Jag behöver den för att må bra, jobbet är också en viktig del av mitt liv. Har jag inte ett jobb där jag trivs mår jag inte bra, därför håller jag på att söka ett nytt arbete nu”

Livet som arbetslös kan vara plågsamt därför att det är ensamt. Arbetslösa är också mindre delaktiga i samhällslivet. Att ha en anställning är en form av social delaktighet (Brulde 2007). Att inte känna sig behövd och att inte känna att man bidrar till samhället kan ha negativa lyckoeffekter (Brulde 2007).

Genom mina respondenters svar kan jag se en tydlig tendens till avgränsning till samhället och det sociala livet. Detta ökar i takt med att tiden går som arbetslös. I ett flertal av respondenternas svar kan jag känna av en frustration och vanmakt över att inte ha ett jobb när allt de önskar är just att ha ett jobb.

Denna frustration och vanmakt kan smitta av sig på lyckokänslan och det allmänna välbefinnandet och få som resultat en allmänt negativ syn på tillvaron.

Nästan samtliga av respondenterna oavsett kön, ålder, civiltillstånd och utbildning svarade att de behövde både ett arbete och en meningsfull fritid för att må bra och anse sig vara lyckliga.

Respondenterna fick frågan vad de tycker att lycka är rent spontant:

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

”Lycka är att jag mår bra i mig själv”

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning, 4 års arbetslöshet:

”Lycka för mig skulle betyda att ha ett jobb att gå till”

Man 45 år, högskoleutbildning, 1 månads arbetslöshet:

”Det är att få träna och umgås med vänner och min familj”

Lycka uppfattas ibland som tillfredställelse (Brulde 2007). Enligt tillfredställelseteorin är en person lycklig om hon har en positiv attityd till det egna livet som helhet, om hon ärt nöjd eller tillfreds med sitt liv, om hon värderar sitt liv positivt. Detta stämmer väl överens med respondenternas åsikter i frågan. Merparten av respondenterna verkar behöva ett arbete för att uppnå lycka och tillfredställelse medan några få verkar avvika från detta mönster och se andra kvalitéer som uppbringar lycka och tillfredställelse i livet.

I respondenternas svar visades att civiltillstånd har betydelse för hur respondenterna upplevde lycka. De respondenter med familj upplevde lycka i samvaro med sin familj och de som är ensamstående fokuserade i stor del mer på att ett arbete vore lycka. Annars verkade varken utbildning, ålder eller kön ha någon betydelse för lyckan.

6.3 Identitet

Samtliga respondenter fick frågan hur de mår psykiskt, fysiskt och hur de ser på sin självkänsla idag:

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning, 4 års arbetslöshet:

” Jag mår nog ganska så bra tror jag men jag har ju lite värk här och där efter alla år i fabriken. Självkänslan är väll inte så bra tror jag. Jag känner mig lite bortkommen i systemet och saknar mitt jobb då mådde jag bra när jag visste att jag hade ett jobb att gå till”

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

”Jag mår bra fysiskt och psykiskt men jag är orolig för framtiden., Att jag inte ska hitta något jobb, det känns så ovisst”

Man 30 år, gymnasieutbildning, 8 månaders arbetslöshet:

”Jag mår bara bra både psykiskt och fysiskt. Självkänslan är det inget fel på skulle jag tro”

Forskning visar enligt Brulde att arbetslösa är mer passiva även på kvällar och helger. Arbetet ger oss inte bara en optimal aktiveringsnivå, utan den skänker oss också status och identitet (Brulde 2007). Detta innebär att självkänslan och självrespekten kan få sig en knäck när man blir arbetslös, i synnerhet om man uppfattar sin arbetslöshet som ett personligt misslyckande (Brulde 2007).

Flertalet av respondenterna visar på en tydlig tendens att känna oro i sin situation och därmed få en sviktande självkänsla beroende av mindrevärdeskänsla genom sin arbetslöshet. Somliga av respondenterna verkar ta livet med en klackspark och där kan jag se att dessa människor verkar se positivare på framtiden och sin situation. De verkar i allmänhet må bättre både fysiskt, psykiskt samt ha en bättre självkänsla.

Enligt Giddens väljer individen i viss utsträckning sin livsstil men detta innebär inte att faktorer som kön, klass, status och etnicitet är betydelselösa. Alltså är det som arbetslös svårt att leva det liv man kanske önskar sig.

I respondenternas svar visas här att kön är av betydelse. Kvinnorna i undersökningen verkade mer oroliga över sin situation och ha sämre självkänsla än männen. Utbildning, ålder och civiltillstånd verkar inte vara av betydelse för undersökningen.

6.4 Behov

Ekonomi är ett ständigt hot för den som är arbetslös och de flesta av respondenterna menar alla att det är svårt att få a-kassepengarna att räcka till alla utgifter. Många av respondenterna upplever att de mår dåligt över att de har en dålig ekonomi och de aldrig kan unna sig och sin familj t.ex. en semester eller dylikt.

Om man ska utgå ifrån Maslows behovstrappa så backar man som arbetslös några steg från att vara på det översta steget, där självförverkligande står i fokus och man har ett arbete och där man får utveckla sina inneboende möjligheter. Det är ett hårt slag och kan innebära ekonomiska svårigheter. Genom att de ekonomiska resurserna minskar ger det också avkall på

lyckokänslan då begränsning uppkommer. Många av respondenterna förknippar lycka med pengar och konsumtion, de upplever sig mindre lyckliga av att behöva snåla och oroa sig för sin ekonomi.

Som arbetslös kan det vara svårt att tillgodose sina behov enligt Maslows behovstrappa då man ofrivilligt saknar arbete, det är svårt för många att få respekt och uppskattning utan ett arbete samt att det är svårt att känna sig självförverkligad. Därmed inte sagt att man måste ha ett arbete för att känna sig uppskattad och självförverkliga sig. Detta borde vara möjligt genom meningsfulla aktiviteter på fritiden eller genom ideellt arbete.

I respondenternas svar visas att civiltillstånd har betydelse för ekonomin. De som lever ensamstående känner sig mer oroliga och utlämnade till sin dåliga ekonomi emotsatt till de som har en partner att dela ekonomin med. Utbildning, ålder och kön har ingen betydelse i detta fall.

Samtliga respondenter fick frågan om deras ekonomi spelar någon roll för deras lycka:

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

”Ja, det gör den. Jag har sparade pengar annars hade jag inte klarat mig. Man får snåla och det är inte roligt. Det går inte ihop sig ekonomiskt att vara arbetslös och ensamstående”

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning, 4 års arbetslöshet:

”Ja, ekonomin betyder så mycket. Det är så svårt för mig nu att klara mig och jag blir så olycklig av att inte ha ett jobb det betyder nästan mer än pengarna”

Kvinna 27 år, gymnasieutbildning, 6 månaders arbetslöshet:

” Ekonomin spelar en väldigt stor roll för min lycka. Jag vill kunna unna mig saker åka på Spa t.ex. och resa men det går ju inte. Och jag skulle gärna vilja köpa ett hus men det går ju inte heller för man får ju inga lån när man är arbetslös”

6.5 Motivation

De flesta av respondenterna verkade se osäkert på sin framtid. Men de verkar ändå ha hopp om att finna ut ur arbetslösheten och slutligen hitta ett arbete. De som hade en högre utbildning trodde sig i högre grad hitta ett arbete inom en snar framtid emotsats till dem som var lågutbildade.

Enligt Maslows behovstrappa har den med högre utbildning och en positiv inställning till livet i stort sett lättare att klättra på behovstrappan. Kön och ålder verkade inte i mitt material ha någon betydelse alls till hur respondenterna förhöll sig i frågan om framtiden.

Under intervjuerna visar sig ett samband mellan inställningar till respondenternas framtid och motivation till att förverkliga den framtid man söker.

Samtliga respondenter fick frågan om hur de ser på sin framtid:

Kvinna 41 år, högskoleutbildning, 4 månaders arbetslöshet:

”Min framtid ser osäker ut. Den är oviss och jag känner mig orolig. Det är jobbigt att inte kunna planera och gå vidare med sitt liv, för att jag inte vet om jag ska flytta eller inte. Det känns som jag inte kommer till ro, det är frustrerande

Man 37 år, gymnasieutbildning, 2 månaders arbetslöshet:

”Jag ser ljus på framtiden. Jag tror att jag snart får jobb och jag kan bara tro att allt som allt blir det en lycklig framtid för mig”

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning, 4 års arbetslöshet:

”Jag vet inte vad jag ska tro om min framtid, det blir nog inte lätt för mig att få ett jobb men jag hoppas ju på det”

6.6 Tillfredställelse

Enligt tillfredställelse teorin är en person lycklig om hon har en positiv attityd till det egna livet som helhet, om hon är nöjd eller tillfreds med sitt liv, om hon värderar sitt liv positivt (Brulde, 2007). Ju mindre mellanrummet är till det liv en person vill ha och det liv hon tror att hon har, desto lyckligare är hon i denna mening (Brulde 2007)

Flertalet av respondenterna anser sig vara lyckliga och det verkar som om de kan se förbi sin arbetssituation genom att se glädjeämnen i familj och meningsfull fritid. Men det ser även en minoritet som inte kan se förbi sin arbetssituation utan bara tycks stå inför en hopplöshet. Här verkar det inte som kön, ålder, utbildning eller civiltillstånd har någon betydelse utan den enskilda respondentens grundinställning till livet verkar vara det som är den avgörande faktorn till ett lyckligt och tillfredställande liv.

Samtliga respondenter fick frågan om de anser sig vara lyckliga:

Man 37 år, gymnasieutbildning, 2 månaders arbetslöshet:

”Ja, jag har det jag vill ha förutom ett jobb”

Kvinna 47 år, grundskoleutbildning, 4 års arbetslöshet:

”Nej jag känner mig inte särskilt lycklig och det beror nog mest på att jag inte har något arbete att gå till”

Kvinna 33 år, högskoleutbildning, 2 månaders arbetslöshet:

”Jag anser mig vara lycklig jag har min familj och det är ju det som betyder något här i livet”

Samtliga respondenter fick frågan vad som bidrar till deras lyckokänsla:

Man 45 år, högskoleutbildning, 1 månads arbetslöshet:

”Att jag är ung stark och vacker (haha)”

Kvinna 34 år, grundskoleutbildning, 1 års arbetslöshet:

”Min Familj utan dem hade jag nog inte klarat det här, att gå arbetslös så länge. Men jag försöker se det positivt att jag snart får ett jobb”

Kvinna 27 år, gymnasieutbildning, 6 månaders arbetslöshet:

”Att få andas frisk luft”

De respondenterna som har familj verkar på något sätt ha lättare att hantera sin arbetslöshet.

De kan se glädjeämnen i barn och det som har med hemmet att göra och genom detta självförverkliga sig utan ett arbete, detta är svårare för någon där arbetet har stor betydelse eller att man lever ensam och har få fritidsintressen

Civiltillstånd verkar vara en avgörande faktor här, de som har familj verkar vara lyckligare än de som är ensamstående oavsett arbetslösheten. Ålder, kön och utbildning verkar inte ha någon betydelse här.

7 Slutsats och analys

Syftet med uppsatsen var att utröna vad lycka är för arbetslösa på orten Bengtsfors i åldrarna 25- 50 år. Det tycker jag att jag till stor del har gjort. De teorier jag valt ut har varit till stor hjälp att belysa min frågeställning. Att jag valde de teorier som finns med i min uppsats är för att de i sin helhet fångar upp min frågeställning.

När jag började min undersökning undrade jag mycket över lyckans natur i relation till arbetslöshet. Är det så att vissa människor kan se förbi sin arbetslöshet och känna lycka, vara tillfreds i sitt liv eller ser man inga möjligheter till lycka utan ett arbete. I mina resultat från intervjuerna tycker jag ha kunnat belysa dessa frågeställningar och få svar på mina funderingar.

Det största antalet respondenter i undersökningen överraskade mig positivt med att se en möjlighet i sin arbetslöshet att ändå kunna se ljus på sin framtid och en tro om att skaffa sig ett tillfredställande arbete. Jag vill mena att som många av respondenterna som har arbetat på fabrik i större delen av sitt liv får genom arbetslösheten en chans att självförverkliga sig genom studier eller byte av inriktning vad gäller ett framtida jobb. Därmed inte sagt att alla tar denna chans utan står kvar i arbetslöshet och saknad av tryggheten i det jobb man hade. På något sätt har nog allt detta med att göra med den personliga grundinställningen till själva livet och den egna lyckan.

Många av respondenterna ansåg att det var svårt att få en meningsfull vardag som arbetslös, de tyckte det som att dagarna bara flöt ihop och de inte fick någonting gjort. Jag tycker mig kunna dra slutsatsen att de flesta människor behöver en strukturerad vardag med ett arbete och en meningsfull fritid för att må bra och känna lycka och tillfredställelse i sitt liv. Därmed inte sagt att denna mall passar för alla. Även i min lilla undersökning kan jag se en minoritet som anser sig ha ett mycket bra liv med meningsfulla aktiviteter och saknar inte alls ett arbete förutom för den ekonomiska biten.

Arbetslöshet gör i många fall att självkänslan får sig en knäck. Mindrevärdes känsla, känslor att stå utanför och att förlora sin identitet är vanliga. Många av respondenterna kände oro och en känsla av att de förlorat sin status som var förknippad med deras arbete. Det vore rimligt att tro att detta är människor som är starkt identifierar sig med sitt arbete, när de förlorar sitt arbete så upphör de på ett sätt att existera och vältrar sig i sitt lidande istället för att gå vidare. En del andra respondenter verkar helt hålla sin identitet utanför arbete. De verkar ha ett tillfredställande och meningsfullt liv även utan arbete.

Som arbetslös blir din ekonomi ansträngd. Genom att de ekonomiska resurserna minskar ger det också avkall på lyckokänslan då begränsning uppkommer. Många av respondenterna upplevde sig behöva snåla, inte kunna unna sig och sin familj semester med mera. De menade att det var en återvändsgränd att bli arbetslös för att i dagens samhälle erfordras ett fast jobb för lån till bil och hus. Det blir på något sätt svårare att gå vidare i livet. Även här kan jag se en minoritet av respondenterna som verkar se förbi ekonomin med att pengar inte har något värde för dem de är nöjda med att få andas frisk luft och ha hälsan i behåll.

Utbildning visade sig vara en faktor som gjorde respondenterna motiverade att hitta ett jobb. De som hade högre utbildning trodde sig i högre grad hitta ett arbete inom en snar framtid emotsats till dem som var lågutbildade.

Sammanfattningsvis visar min undersökning på att kön och ålder inte har någon betydelse för en persons lycka och tillfredställelse. Utbildning och civilstånd visade sig ha betydelse för lycka och tillfredställelse men det verkar vara grundinställningen till själva livet som är den avgörande faktorn. Att ha möjlighet att se förbi sin arbetslöshet. Att känna att man har en betydelsefull identitet genom meningsfulla aktiviteter på fritiden, se glädjeämnen i till exempel sin familj och vänner. Detta verkar vara det bästa receptet för att skapa sin egen lycka och tillfredställelse

8 Litteraturförteckning:

Giddens Anthony, Modernitetens följder, Studentlitteratur, Lund (1996)

Brulde Bengt, Lycka och Lidande, Begrepp, Metod och förklaring, Studentlitteratur (2007)

Levander Martin, Psykologi, Natur och Kultur (1998)

Månsson Per (red) Moderna Samhällsteorier Nordstedts Akademiska Förlag (2007)

Pollack Kay, Att välja glädje, Andersen Pocket (2007)

Lubcke Poul (red) Filosoflexikonet Forum (1998)

Trost Jan, Kvalitativa Intervjuer, Studentlitteratur (1997)

Tufte Per Arne, Samhällsvetenskaplig Metod, Liber AB (2003)

Internet:

www.aftonbladet.se/nyheter/article/955051

www.bengtsforskommun.se

Intervjuguide:

- kön
- Civilstånd
- Ålder
- Utbildning
- Har du Barn
- Bostad

Hur länge har du varit arbetslös

Tidigare yrke, Trivdes du , Vad söker du för arbete idag

Flyttbar från orten för att få arbete

Anser du att din ekonomi spelar någon roll för din lycka

Är det någon större skillnad på din fritid som arbetslös mot när du var yrkesverksam

Förknippar du din fritid med lycka

Vad betyder din fritid/att ha ett arbete för ditt välbefinnande, din lyckokänsla

Hur mår du fysiskt, psykiskt

Hur ser du på din självkänsla idag

Hur ser du på din framtid

Vad betyder lycka för dig spontant

Anser du dig vara lycklig

Vad är det som bidrar till din lyckokänsla